

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
5(2), 419-446, 2016
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması**

Hatice Uysal* ve Berrin Akman

Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye
Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 05.04.2016 - Düzeltildi: 27.10.2016 - Kabul Edildi: 31.10.2016

Atıf: Uysal, H. ve Akman, B. (2016). Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 419-446.

Öz

Bu çalışmada Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Katılımcılara okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla ve kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara, Antalya ve Sinop illerinin merkez ve taşra ilçelerinde bulunan bağımsız anaokullarına ve özel okul öncesi eğitimi kurumlarına devam eden 457 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği, her çocuk için öğretmenler tarafından doldurulmuştur. ve Cronbach Alpha katsayısı .80 ile .89 arasında değişen iyi bir iç tutarlılığa sahiptir. Özgün formu altılı likert tipinde 80 maddeden ve üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin sonuçları, LISREL

* Sorumlu Yazar: Tel.: 388 2254410, E-posta: huysal@ohu.edu.tr

** Bu çalışma, birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.93567

8.8 ve SPSS 11.0 istatistik paket programına girilmiş; doğrulayıcı faktör analizi için gerekli analiz adımları uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu için yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, bu ölçeğin özgün yapısının korunduğunu ortaya koymuştur. Her bir alt boyut için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı içe yönelim problemleri boyutu için .88, dışa yönelim problemleri boyutu için .86, sosyal yetkinlik boyutu için .94 olarak bulunmuştur. Madde-toplam korelasyonları dikkate alındığında ölçekte yer alan maddelerin iyi bir ayırt ediciliğe sahip olduğu anlaşılmıştır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen RMSEA, AGFI, NFI, GFI ve CFI gibi uyum indeksleri doğrulamak için kurulan model, yeterli düzeyde uyum düzeyine sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Yetkinlik, Davranış Değerlendirme, İçe Yönelim, Dışa Yönelim, Davranış Problemleri

Giriş

Yetkinlik, çevredeki fırsatlardan yararlanırken ihtiyaçlara karşı uygun ve esnek tepkiler koordine etmek üzere oluşturulan bir beceridir. Gelişim ile ilgili yapılan araştırmalarda bireyler “yetkin ya da yetkin değil” şeklinde değerlendirilmektedir. Bireylerin yetkinlik açısından değerlendirildiği araştırmalar, sosyal gelişim hakkında yararlı bilgiler sunmakla birlikte yetkinliği özel yetenekler, bireysel özellikler ve zekayla ilişkilendirmek, araştırmadan elde edilecek bilgiyi gereksiz hale getirebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında sosyal yetkinlik kavramının kavramsallaştırılması ve değerlendirilmesi konusunda problemler yaşanmaktadır. Birçok içerikte sık kullanılmasına rağmen kavramla ilgili tanımı ve bir dizi özelliği zor kanıtlanan yetkinlik alanının, şematize edilmesi oldukça derin ve güç bir durumdur (Waters ve Sroufe, 1983).

Akran ilişkileri genellikle sosyal yetkinliğin bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Caverly, 2006). Çocukların akran ilişkileri konusuna olan bilimsel ilgi, yirminci yüzyılda sosyal bilimlere ışık tutan birçok kuramda doğal bir kanı olarak ele alınmıştır. Freud, Erickson ve Piaget gibi seçkin kuramcılar

sosyal grupların bireysel gelişime olan önemli katkılarını tartışmışlardır. Çocukların akran ilişkileriyle ilgili 1930'larda yapılmaya başlanan görgül araştırmalarda sosyal bilimciler akran gruplarının doğası, çocukların özellikleriyle ilişkisi ve akran gruplarındaki yerini araştırmışlardır. Yıllarca keşfedilmemiş bir konu olarak kalan akran ilişkileri, araştırmalarda yerini almış ve İkinci Dünya Savaşı patlak verene dek gündemde kalmayı başarmıştır (Ladd, 1999). Bireylerin sosyal açıdan yetkin olmaları oldukça önemlidir. Sosyal yaşamda bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkiler içerisinde yaşanan duygular, bu duyguların yoğunluğu/sıklığı ve ortaya konulan tepkiler önemli bir belirleyicidir (Seçer, Halmatov ve Gençdoğan, 2013). Sosyal yönden yetkin birey, sorumluluklarını yerine getirebileceğine ve başladığı işi tamamlayabileceğine emin olduğu için daha az endişe duymakta ve davranış problemleri sergileme düzeyi azalmaktadır. Birçok gelişim özelliği için erken çocukluk döneminin kritik bir önemi olduğu bilinmektedir. Sosyal yetkinlik de yaşamın sonraki alanlarında elde edilecek başarı/başarısızlık için kilit bir değer taşımaktadır (Çiftçi Topaloğlu, 2013).

Okul olgunluğu konusunda renk, sayı ve şekil bilgisi gibi özel akademik beceriler okul öncesi dönemden itibaren tüm çocuklar için kısmen önemli bir etken olarak görülmekle birlikte sosyal yetkinlik, bu dönemde oldukça büyük öneme sahiptir (Diener ve Kim, 2004). Sosyal yetkinlik çıktıları, formal sınıflarda yapılandırılmış etkinlikler ve gelişmiş davranış normlarıyla sürdürülebilmekte ya da sürdürülememektedir (Galindo ve Fuller, 2010). Kimi zaman çocukların diğerlerinin davranışlarını durdurma girişimlerinin olması ve sosyal amaçlarını karşılamak amacıyla dolaylı önerilerde bulunmaları olasıdır; ancak bu davranışları sergileyen çocukların sosyal amaçlarına ulaşmada başarısızlık çektikleri de bilinmektedir (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992). Bununla birlikte çocukların oynama, diğerleriyle işbirliği yaparak bir görevin üstesinden gelme ve diğerlerinin tutumlarına tepki verme gibi gözlemlenebilir sosyal davranışları temel bir beceri olarak

kavrayıp kavramadıkları yetkinlik açısından yargılanabilmektedir. Akranlarıyla iyi bir iletişim içinde bulunan bir çocuğun akranlarıyla olumlu ve işbirlikçi tavırlar içine girme, paylaşma, oyun arkadaşlarının isteklerine saygı duyma ve diğerlerinin selamlarına ve sorularına yanıt verme davranışlarını göstermesi beklenmektedir. Eğer bir çocuk bu davranışlarını gösterirse popüler ve sosyal olarak yetkin olduğu düşünülmektedir (Lau, 2001). Çocukların sosyal yetkinlik konusunda üstün olmaları ile ilgili dikkate alınan iki neden vardır. İlki, sosyal yetkinliğin bir göstergesi olarak çocukların kurallara uymaları; ikincisi ise duygusal farklılıkları keşfetmek için arkadaşlık becerisine dayanan duygusal ve sosyal yetkinlik arasındaki ilişki hakkındaki düşünceleridir (McDowell, 2005). Bir davranışın sergilenmesi için o bireyin yetkin olması gerekse de; yetkinlik tamamen davranışla eşdeğer değildir. Örneğin bir çocuk diğerleriyle arkadaşlık kurabiliyorsa bu beceriyi sergilediği için sosyal olarak yetkindir; ancak nasıl arkadaşlık kurulacağı hakkında bilgisi olan bir çocuk bunu uygulamaya geçiremiyorsa o zaman sosyal olarak yetkin değildir (Lau, 2001).

Çocuğun sosyal yetkinliği yaşla birlikte doğal olarak gelişmesine rağmen çocuklarla iyi geçinmek, bazı sosyal becerilere sahip olmayı gerektirmektedir. Oyun esnasında çocuğun gözlemlenmesi sonucunda akranlarına uyumlu ve sosyal olarak yetkin olduğu kanısına varılabilmektedir. Bir çocuğun olumlu sosyal davranışları cesaretlendirilerek akranlarına yaklaşmayı ve onları gruba kabul etmeyi öğrenmesi gerekmektedir. Paylaşma ve oyun arkadaşlarının isteklerini saygıyla karşılama gibi çeşitli etkileşim becerileri, olumlu ilişkileri sürdürme süresinin artmasını sağlamak için gereklidir (Lau, 2001). Oysa okul öncesi dönemde dahi saldırgan davranış örüntüsü gösteren çocukların sosyal hedeflerine ulaşmak için normal dışı, düşmanca veya saldırgan davranışlar kullanmaları olasıdır. Bu saldırganca stratejiler sosyal hedeflere ulaşmak için seçilmektedir (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992). Saldırgan davranış kavramı yüksek statülü toplumlarca düşük sosyal yetkinliği ifade etmektedir (Vaughn, ve ark., 2003). Sosyal

yetkinliğin eksikliği, akran reddi ve saldırganlık gibi uyumsuz çocuk gelişimi göstergeleriyle ilişkilidir. Bu göstergeler, olumsuz çıktılar oluşturmaktadır. Çocukların sosyal problem çözme becerileriyle saldırgan davranışları arasında ters bir ilişki vardır. Sosyal problem çözme becerilerinde problem yaşayan içe kapanık çocuklar gibi saldırgan davranış sergileyenler de sosyal olarak yetersiz toplumsal aktörlerdir. Kişilerarası sosyal ikilemleri başarılı ve etkili bir şekilde çözen çocuklar ise sosyal dünyayı hoş karşılamaktadır (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992). Çatışmaları çözme becerisi de çocuğa yardımcı olacak sosyal ustalık işidir. Çocukların bu becerileri ortaya koyması için oyun gruplarında veya okulda diğer çocuklarla karşılaşma fırsatı bulmaya ihtiyacı vardır. Aynı zamanda diğer sosyal becerileri deneme yanılma yoluyla kullanabilmekte ya da yalnızca izleyerek/gözlemleyerek de bu becerileri öğrenebilmektedirler. Bir çocuk diğer akranlarına yaklaşmak istediği zaman akranlarıyla iletişimi başlatması için akranlarına yaklaşma, mutlu bir ifadeyle konuşma, duygusal ifadeleri anlama, koordineli bir şekilde oynama, işbirliği yapma, olumlu ilişkileri sürdürme, çatışma çözme, gruba girme stratejileri ve iletişim becerileri geliştirme gibi farklı becerileri kullanması gerekmektedir (Lau, 2001). Çocukların bu olumlu sosyal davranışları, öğretmenlerince pekiştirilmediği takdirde özellikle saldırgan davranışlar göstermeye meyilli çocukların olumlu sosyal davranışları kullanmanın değerini anlamaları güç olacaktır ve sosyal yetkinlik göstergesi olan bu davranışları sergileme çabalarını sürdürmeyeceklerdir (Mahoney, 2010).

Okul öncesi dönem programları, erken müdahale için çoğu zaman tek bir yol olabilmektedir (Diener ve Kim, 2004). Çocukların zayıf olan sosyal yetkinlik düzeylerini arttırmayı amaçlayan etkili önleme ve müdahale programlarının gelişimi çok önemlidir (Lobo ve Winsler, 2006). Dolayısıyla, risk altındaki çocukları erken yaşta tespit etmek, bu çocukların öğretmenlerini ve hatta ailelerini önleyici yöntemleri kullanmaları için yönlendirmek, atılacak ilk adımı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal beceri eksikliği ve duygu düzenleme güçlüğü'nün uzun dönemdeki olumsuz

sonuçları göz önüne alındığında, risk altında olan çocukları olabildiğince erken dönemde belirlemek ve onları önleyici müdahale programlarına yönlendirmek de büyük önem taşımaktadır (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu, 2010). Müdahale programları aracılığıyla öğretmenler, gruba girme becerilerini öğretebilmekte ve sosyal becerileri kullanma konusunda model olabilmektedirler. Bu sayede çocuklar, kendilerine göre daha korkak olan akranlarını yıldırmaktan vazgeçmekte; böylece okul öncesi eğitim sınıflarında hem büyük hem de küçük grup etkinlikleri daha rahat yapılabilmektedir (Diener ve Kim, 2004). Dışlamayı azaltmak için okul öncesi dönemin sınıf düzeyinde müdahale programı uygulamak için neden iyi bir zaman olduğunu açıklayan birçok neden vardır. Bu nedenlerden biri, çocukların vakit geçirdikleri iki önemli ortam olan evde ve okul öncesi eğitim kurumunda başkalarıyla etkileşimler kurarak duygusal ve sosyal yetkinliklerini geliştirmeleridir (Gutermuth Anthony ve ark., 2005). İkinci bir neden ise okul öncesi öğretmenlerinden çocuklara nasıl sosyalleşeceklerini öğretmeleri konusunda bir beklentinin olmasıdır. Dolayısıyla öğretmenler okul öncesi dönemde sosyal duygusal müdahaleyi eğitim programlarının bir parçası haline getirmekten sorumludurlar (Harrist ve Bradley, 2003). Sosyal duygusal müdahaleyi eğitim programlarının bir parçası haline getirmek için öğretmenlerin uygun sosyal öğrenme ortamlarını yapılandırmaları, çocuklara özyeterlik kavramını aşılama yardımı olacak etkinlikler tasarlamaları, benlik farkındalığını kazandırmaları gerekmektedir. Ancak tüm bunları yaparken çocukların davranışlarını ve gelişimsel durumlarını izleme ve gözleme becerilerini edinmiş olmalıdırlar. Bu uygulamaları yapan öğretmenler sayesinde çocuklar, sosyal yetkinlik düzeylerini geliştirecek yeni bilgiler ve beceriler edineceklerdir (Lau, 2001). Ayrıca sosyal yetkinlik gelişiminde sapsmalara yol açan dolaylı davranış örüntülerinin nedenleri hakkında edinilen bilgiler, öğretmenler tarafından program ve yöntemlerin gelişimi ve değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Davranışlarda yapılan küçük değişikliklerin toplam etkisinin, sosyal beceriler ve

çatışma uzlaşısına aslında büyük çaplı bir etkisi vardır (Horowitz, 2005).

Gelişimsel bir yapı olan sosyal yetkinlik, uyum sağlamak için gerekli olan olumlu sosyal davranış örüntüleri gösterme ve duygusal olarak olgun davranmayla tanımlanmaktadır. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme (SYDD) ölçeği Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avrupa'da araştırma, eğitim ve klinik ortamlarında 20 yıldır yaygın olarak kullanılmaktadır. Araştırmacılar, SYDD ölçeğini (i) yüksek risk taşıdığı için seçilen çocuklarda tarama aracı; (ii) sosyal yetkinlik gelişimini boylamsal araştırmak; (iii) müdahale çalışmalarının etkisini değerlendirirken çıktılar elde etmek ve (iiii) deneysel çalışmalarda sosyal ve duygusal gelişime ait çeşitli konulara değinmek amacıyla tercih etmektedirler. Araştırmaların yanı sıra eğitimciler ve klinik tedavi uzmanları, bu ölçeği kullanarak özel ve devlete ait okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların duygusal ve davranışsal problemlerinin derecesini ve belirli özelliklerini değerlendirebilmektedirler. SYDD ölçeği, belli davranışsal yetkinliklerden çok çocuğun uyumunu kolaylaştıran nitelikleri değerlendirmek üzere tasarlanan geniş bir davranış yelpazesini içermektedir (LaFreniere ve Dumas, 1996). SYDD kullanılarak farklı yıllarda yürütülen araştırmalar ve sonuçları, kronolojik sıra ile aşağıda yer almaktadır:

LaFreniere ve Dumas'ın (1996) çalışmasında okul öncesi dönemde sosyal yetkinlik, duygusal ve davranışsal problemlerin yaygınlığı konusunda yaş ve cinsiyet farklılıkları kadar SYDD ölçeğinin kısaltılmış formunun niteliği ve faktör yapısı da ele alınmıştır. Bu ölçeğin maddeleri öfkeli, saldırgan, bencil ve karşı koyucu davranışlarla tanımlanmaktadır. Duygu düzenleme ve duygusal dışavurumun saldırgan davranış kadar ölçeğin merkezinde olması ilginç bulunmuştur. Çabuk kızma, hırçınlaşma en yüksek faktörlü maddeyken; hayal kırıklığına düşük tolerans ve karşı koyma da diğer yüksek faktörlü maddeler arasındadır. Bu ölçekten çok yüksek puan alan çocuklar diğerlerini inciterek ya da rahatsız ederek olumsuz duygularını dışa vurmaya meyillidir. Çocuklar kendi

aşırılıklarından diğerlerini korumak için sürekli dikkatli olması gereken sosyal durumlarda zayıftırlar. Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri örneklemi arasında davranış problemleri açısından dil ve kültür farklılıklarının olup olmadığı net değildir. Öfkeli-saldırgan davranışlarda, Amerika Birleşik Devletleri örneğinde özellikle erkek çocuklarda kademeli düşüş yaşanırken; Kanada örneğinde yaş boyutunda önemli bir etki söz konusu olmamıştır. Benzer şekilde endişeli-içe kapanık davranışta büyük çocuklar arasında Amerika Birleşik Devletleri örneğinde önemli bir düşüş yaşanmıştır.

Lau'nun (2001) çalışmasında öğretmenlerin ve çocukların davranışlarına yönelik gözlemler yürütülmüştür. Gözlemler sonunda sınıfta serbest zaman sırasında öğretmenlerin arabulucu olarak rol almasının önemli olduğu açığa çıkmıştır.

Webster-Stratton, Reid ve Hammond (2001) çalışmalarında hem öğretmenlere hem de ebeveynlere odaklanan seçkin önleme programlarını kuramlara dayalı olarak değerlendirmişlerdir. Eğitimlere öğretmenlerin yüksek oranda katılımı ve memnuniyetleri, öğretmenlerin bu materyalleri amaca uygun, yardımcı ve değerli bulduklarını göstermiştir. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı bölgede farklı kültürlerde yaşayan çocukların sosyal yetkinliğini destekleyen önleme programı olarak öğretmen eğitim programları kullanmaktan başarılı sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Blankemeyer, Flannery ve Vazsonyi (2002) çalışmalarında çocukla öğretmen arasındaki ilişki üzerinde sosyal yetkinliğin akran tercihli davranış, öğretmen tercihli davranış ve okula uyum göstergeleri ile saldırganlığın etkilerinin birleşimini değerlendirmişlerdir. Çalışma sonunda sosyal yetkinliğin çocukla öğretmen arasındaki ilişkiyi saldırganlığın olumsuz etkilerinden koruması beklenmiş ve sosyal yetkinliğin, çocuk-öğretmen ilişkisinde istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur. Saldırgan davranışlar sergileyen çocuklar da dâhil eğer sosyal beceriler edinebiliyorlarsa çocuk-öğretmen ilişkilerini destekleyici olumlu çıktılar için daha şanslı olmaktadır. Bu nedenledir ki okul psikologları, var olanların

üstüne çocukların sosyal beceriler ve yetkinliklerini inşa etmeye odaklanmaktadırlar.

Hoglund ve Leadbeater'in (2004) çalışmasında çocukların kişilerarası beceriler, liderlik yeteneği ve özdüzenleme gibi sosyal yetkinlikler, kaygı, korku, üzüntü ve utangaçlık gibi duygusal problemler ve fiziksel saldırganlık, hiperaktivite gibi davranışsal problemlerinde değişiklik yapan aile, sınıf ve okul değişkenlerini incelemişlerdir. Aile düzeyinde anne eğitim düzeyi; okul düzeyinde para yardımı almaları ve sınıf düzeyinde ise olumlu sosyal davranış ve zorbalık durumları etkili bulunmuştur. Çocukların okul öncesi dönemde özdüzenleme ve saldırganlığı kontrol becerileri, ilköğretime başarıyla geçişlerinde önemlidir.

Diener ve Kim (2004) çalışmalarında okul öncesi dönemde çocukların sosyal yetkinliğinin belirleyicilerini tanımlamışlardır. Bulgular, tanıdık sınıf arkadaşının varlığının mizaç ve özdüzenleme kadar okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinliğinin belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Anneden ayrılık kaygısının ayrılıkta güçlük yaşattığı, sosyal duygusal çıktılarla ve hatta sosyal yetkinlikle ilişkili olduğu; buna ek olarak annenin ve çevrenin özelliklerinin sosyal yetkinliği etkilediği öne sürülmüştür.

McDowell'in (2005) duygusal ve sosyal yetkinlik arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla çocukların gösterilmiş kuralları kullanma durumunu gözlemledikleri çalışmada sosyal yetkinlik ile gösterilen kurallar arasında bir bağlantı olduğu ortaya çıkmıştır. Bir yıl sonra çalışmanın tekrarında yine sosyal yetkinlik ile çocukların gösterilen kural kullanımları ilişkili bulunmuştur.

Lobo ve Winsler'ın (2006) düşük gelirli ailelerin erken çocukluk dönemindeki çocukları üzerinde sosyal yetkinlik içerikli yaratıcı dans/hareket eğitimi programlarının etkilerinin değerlendirildiği çalışmada ebeveynler ve öğretmenler SYDD ölçeği doldürmüştür. Programa katılan çocukların sosyal yetkinliği, hem içe yönelim ve hem de dışa yönelim problemlerinde zaman içinde önemli derecede olumlu

kazanımlar olduğu açığa çıkmıştır. Risk altında bulunan erken çocukluk dönemindeki çocuklar için program, sosyal yetkinliği güçlendirme adına muhteşem bir mekanizma olduğu ortaya çıkmıştır.

Christianson (2013) tarafından erken çocukluk eğitim kurumunda uygulanan müdahale programının etkilerini ve çocukların güz ve bahar dönemlerindeki özdüzenleme, sosyal yetkinlik ve erken okuryazarlık becerilerini değerlendirmek amacıyla yapılan araştırmanın sonunda deney grubunda yer alan çocukların erken okuryazarlık becerilerinin, kontrol grubundaki kızların ise özdüzenleme becerilerinin geliştiği belirlenmiştir. Yapılan SYDD analiz edildiğinde sosyal yetkinlik alanında güz dönemine kıyasla bahar döneminde kızların erkeklerden daha yüksek puanlar aldığı, güz döneminde ise bahar dönemine göre içe yönelim problem puanları daha yüksek olduğu; ancak deney grubundaki çocukların içe ve dışa yönelim problem puanlarının düştüğü görülmüştür.

Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu'nun (2010) SYDD-30'un geçerliliğinin araştırılması amacıyla yaptıkları çalışmada alt ölçek puanlarındaki cinsiyet ve yaş farklılıkları incelenmiştir. Bu çalışmada, kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla sosyal açıdan daha yetkin görüldüğü ve öfkeli, kızgın davranışları daha az sergiledikleri bulunmuştur. Cinsiyet farklılığına dair bu bulgular, farklı kültürlerde yapılan çalışmalarla tutarlılık göstererek, SYDD-30 ölçeğinin Türk örnekleme üzerindeki geçerliğini desteklemektedir. Türk örneklemeden elde edilen yüksek iç tutarlılık değerleri, özgün form ve ölçeğin çeşitli ülkelerdeki uyarılma çalışmaları ile tutarlılık göstermiştir. Üç ay ara ile yapılmış uygulamalar arasındaki korelasyon değerleri tüm alt ölçekler için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Örneklem grubundaki çocukların göreceli sıralamalarının iki uygulamada anlamlı bir ilişki göstermesi, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğini desteklemektedir. Ayrıca, hem anne hem de öğretmen değerlendirmesini yansıtan duygusal değişkenlik ve duygu düzenleme ölçek puanları ile SYDD-30 alt ölçek puanları

arasında demografik değişkenler kontrol edildikten sonra anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular, çocukların sosyal ilişkilerini uyumlu bir şekilde sürdürebilmeleri için duygularını ortamın koşullarına göre düzenleyip ifade etmelerinin önemini ortaya koymaktadır. Tüm bu bulgular ölçeğin geçerliğini destekleyen göstergelerdir. Son olarak, öğretmen bildirimine dayalı SYDD-30 ve anne bildirimine dayalı problem belirtileri arasında anlamlı ancak düşük derecede ilişkiler bulunmuştur. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, SYDD-30'un Türk çocuklardaki problem belirtileri ile sosyal yetkinlik becerilerini geçerli ve güvenilir bir şekilde taradığını ortaya koymuştur.

Özgün SYDD ölçeğinin (LaFreniere ve Dumas, 1996), Amerika Birleşik Devletleri (Lobo ve Winsler, 2006) ve Kanada'daki (Hammes, Aparecida Crepaldi ve Bigras, 2012) örneklem grupları ile geçerlik ve güvenilirliği değerlendirilmiştir. Bu ölçeğin psikometrik özellikleri Slovenya (Zupančić, Gril ve Kavčić, 2000), Romanya (Ştefan ve Miclea, 2013), İtalya (Montirosso, ve ark., 2007), Çin (Chen ve Jiang, 2010), Norveç (Fossum, Mørch, Handegård ve Drugli, 2007), Kore (Jun, Shin, Kim ve Min, 2011), Hırvatistan (Kranželić ve Bašić, 2008) ve İspanya (Dumas, Martinez ve LaFreniere, 1998) gibi pek çok ülkede incelenmiştir. Özgün formda ve farklı ülkelerdeki uyarlama çalışmalarında, alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları .80 ve üstünde bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim kurumunda çocukların davranış örüntülerinin öğretmenler tarafından doldurulmasıyla tanımlanan Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme (SYDD) ölçeği olumlu (yetkinlik) ve olumsuz (duygusal ve davranışsal problemler) başlıklar altında sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Erken çocukluk döneminde yaşanan duygusal ve davranışsal birçok problem kimi zaman psikologlar, psikiyatristler veya diğer çocuk ruh sağlığı uzmanlarınca doğrudan gözlemlenmektedir. Çocuklar hakkında sağlıklı bilgilere ulaşabilmek için bu tip problemlerin oluşma koşullarında gözlem yapan kişilerden geçerli ve güvenilir bilgi elde etmek oldukça önemlidir (LaFreniere ve Dumas, 1996).

Günümüzde ulusal ve uluslararası alan yazında okul öncesi dönemde akranlar arasında yaşanan saldırganlık ve zorbalık problemlerini araştıran birçok çalışmaya (Adams, 2008; Perren, 2000; Şen, 2009; Uysal, 2011) rastlamak mümkündür. Bu çalışmalarda saldırgan ve zorba davranışların okul öncesi dönemdeki çocuklar arasında da sıklıkla karşılaştığı ve giderek büyüyen bir problem haline geldiği vurgulanmaktadır. Bu tür davranış problemlerinin sergilenip sergilenmemesinde sosyal yetkinlik bir etken olarak görülmektedir. Öğretmenlerin önleyici ve müdahale edici programları etkili şekilde nasıl kullanacakları hakkında bilinçlenmeleri için öncelikle kendi gruplarını yakından tanımaları gerekmektedir. Çocukların sosyal yetkinliklerini ve davranışlarını değerlendirmek üzere tasarlanan SYDD ölçeğinin Türk dil ve kültürüne uyarlanmasıyla yapılacak araştırmalar sayesinde okul öncesi dönem çocuklarındaki uyum bozukluklarının nedenlerini ve zaman içerisindeki değişimini anlamaya yönelik ulusal ve uluslararası alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma grubu

Katılımcılara okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla ve kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Ardı ardına aşamaların takip edildiği bir yöntem olan kartopu örneklemede birkaç kişi veya durumla başlanmakta ve ilk ulaşılan kümelerin uzantılarına ulaşılmasıyla çalışma grubunun genişletilmesine devam edilmektedir (Neuman, 2007). Ankara, Antalya ve Sinop illerinin merkez ve taşra ilçelerinde bulunan bağımsız anaokullarında ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin sınıflarında bulunan 457 çocuk araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur (Tablo 1). Grup büyüklüğünün faktör analizi ve madde analizi gibi işlemler dikkate alınarak madde sayısının en az iki katı ve hatta tercihen 10 katı olması önerilmektedir (akt. Büyüköztürk, 2005). Bu doğrultuda 80 maddelik ölçeğin yaklaşık altı katı büyüklüğündeki çalışma grubu, araştırma verilerinin analizi için yeterli sayıdan

oluşmaktadır. Çocukların yaşı 3 ve 6 yaş arasında olup ortalama yaş 5.1'dir (SS = .72). Katılımcı öğretmenlerin demografik bulgularına göre öğretmenlerin 457'si (%100) kadındır. Bu öğretmenlerin %100'ü üniversite mezunudur. Çocukların yaşlarının 30-76 ay arasında olması, bir anaokuluna devam etmeleri ve herhangi bir gelişimsel gerilik tanılarının olmaması araştırmaya alınma ölçütleri olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin demografik özellikler

		N	%	Toplam
Cinsiyet	Kız	227	49.7	457
	Erkek	230	50.3	
Yaş	4 yaş	88	19.3	457
	5 yaş	204	44.6	
	6 yaş	165	36.1	
Okul türü	Anaokulu	222	48.6	457
	İlkokul	235	51.4	

Veri toplama aracı

LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilen "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD)" (Social Competence and Behavior Evaluation Scale), olumlu (sosyal yetkinlik) ve olumsuz (duygu veya davranış problemleri) birimler için dengelenen üç özet puanı (sosyal yetkinlik, içe yönelim problemleri, dışa yönelim problemleri) içermektedir. Ayrıca bu özet puanlarının toplanması ile elde edilen genel uyum puanı hesaplanmaktadır. Yaygın olarak erken çocukluk eğitim ortamlarında görülen davranışların geniş bir dizinini kapsayan ve öğretmenler tarafından doldurulan SYDD, Cronbach Alpha katsayısı .80 ile .89 arasında değişen iyi bir iç tutarlılığa sahiptir. Etnik gruplar için Cronbach Alpha katsayısı .86 ile .95 arasında değişmektedir (Webster-Stratton, Reid ve Hammond, 2001). Ölçeğin geliştirildiği kültürde ve uyarlandığı diğer kültürlerde elde edilen bulgular dikkate alınarak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir. Uyarlama çalışmasına başlamadan önce gerekli yazışmalar yapılmış; ardından telif ücreti ödenerek SYDD ölçeğinin uyarlama çalışmasına

geçilmiştir. Her bir alt boyutla ilgili örnek maddeler Tablo 2’de verilmiştir.

Çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi için öncelikle içe yönelim problemleri ve dışa yönelim problemleri alt boyutlarında yer alan maddelerin ters puanlanması gerekmektedir. Ardından ölçekten aldıkları puanlar her alt boyutta ayrı ayrı toplanarak çocukların alt boyutlardaki düzeyleri tespit edildikten sonra tüm alt boyut puanları toplanarak genel sosyal yetkinlik düzeylerine ilişkin puanlara ulaşılmaktadır.

Tablo 2. SYDD ölçeğinden örnek maddeler

Alt boyutlar	Örnek maddeler
Sosyal yetkinlik	- Grup faaliyetlerinde diğer çocuklarla işbirliği yapar. - Tanımadığı insanlar yanında girişkendir.
İçe yönelim problemleri	- Grup içerisinde fark edilmez. - Anne babasından ayrıldığında ağlar.
Dışa yönelim problemleri	- Diğer çocukların canını yakmaktan zevk alır. - Faaliyeti kesintiye uğradığında kızar.

Çeviri çalışması

Başka bir dilden uyarlanan ölçek çalışmalarında ifadelerin uyarlama yapılacak dil ve kültüre uygun olması büyük önem taşımaktadır (Seçer, Halmatov ve Gençdoğan, 2013). Araştırmacılar tarafından Türkçe’ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan altılı likert tipi (1 hiçbir zaman, 2 ya da 3 bazen, 4 ya da 5 sık sık, 6 her zaman) bu ölçek 80 maddeden oluşmaktadır. Özgün formu İngilizce olan ölçeğin uyarlama sürecinde ilk olarak İngiliz dilinde uzman ve eğitim alanında çalışan bağımsız üç çevirmen tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. İkinci aşamada Türkçe’ye çevrilen ölçek, İngiliz dilinde uzman bağımsız üç diğer çevirmen tarafından tekrar İngilizce’ye çevrilmiş ve formun çevirisi ile orijinali arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Daha sonra Türkçe form beş erken çocukluk eğitimi alan uzmanı (3 profesör, 1 doçent, 1 yardımcı doçent) ve bir ölçme uzmanı olmak üzere altı uzman kişinin görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlar ölçek maddelerini

anlaşılabilirlik, dil, uygunluk açısından incelemişler ve her bir maddeyi "1" ile "5" arasında değişen puanlarla (0=hiç uygun değil, 5=tamamen uygun) değerlendirerek görüşlerini belirtmişlerdir. Uzman görüşlerine göre her bir maddenin kabul edilebilir puan ortalaması "3 ve üzeri" olarak belirlenmiştir. Maddelerin hemen hepsi konusunda alan uzmanları görüş birliğine varmıştır (kapsam geçerlik indeksi .90). Bu nedenle ölçekten çıkarılması düşünülen madde olmamıştır. Ardından maddelerin anlaşılabilirliği için üç okul öncesi öğretmeninden görüş alınmıştır. Öğretmenlerden alınan görüşlerin olumlu olması sonucunda hazırlanan formun ve 3-6 yaş çocuklar üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra son şekli verilen formun bu araştırmada kullanılması kararlaştırılmış ve geçerlik güvenirlik çalışmaları, 3-6 yaş çocuklarından oluşan 457 kişilik bir çalışma grubu üzerinde tamamlanmıştır.

Verilerin analizi

Bu araştırmanın verileri Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu onayından sonra toplanmıştır. Öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların sosyal yetkinlik düzeylerini belirlemek ve üzerinde yorum yapmak için çocukları bir süre gözlemlemeye ihtiyaçları vardır. Bu nedenle öğretmenlerin dönem içerisinde bir süre çocukları tanımaları ve gözlemlenmeleri beklenmiş ve dönem sonuna yaklaşan aylarda ölçek uygulanmıştır. Araştırmada bağımsız anaokulu ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin sınıflarında bulunan her bir çocuk için bireysel olarak doldurduğu toplam 457 ölçeğin sonuçları, SPSS 11.0 istatistik paket programı ve LISREL 8.8 programına girilmiş; doğrulayıcı faktör analizi için gerekli analiz adımları uygulanmıştır. Öğretmenler tarafından çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri ve davranış değerlendirilmeleri altılı likert ölçeği aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Test-tekrar test güvenirliğini sınamak için yaklaşık altı ay sonra çalışma grubuna alınmış olan Ankara ili merkez ilçesinde bulunan bağımsız anaokuluna devam eden 142 çocuk için

öğretmenleri ölçeği tekrar doldurmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği, iki uygulama sonucu elde edilen puanlar arasındaki Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı ile ölçeğin iç tutarlığı ise Cronbach Alpha katsayıları ile belirlenmiştir. Yapılan test sonucu elde edilen Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı değerleri $\leq .92$; Cronbach Alpha katsayı ise $.81$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi ve doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Risk altındaki çocukları erken yaşta tespit etmek, bu çocukların ailelerini ve hatta öğretmenlerini önleyici müdahalelere yönlendirmek için ilk adımı oluşturmaktadır (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu, 2010). Bu araştırmada LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri ile davranış problemlerini öğretmen algularıyla değerlendirmek için geliştirilen "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği (SYDD)" Türkçe'ye uyarlanmış ve veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Cronbach Alpha katsayısı $.95$ çıkan ölçeğin KMO uyum ölçüsü $.937$ ve Bartlett testi sonucunda χ^2 değerinin [19766.478 ($p=.00$)] $.01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar 457 kişilik çalışma grubuna ait veri yapısının faktör analizi yapabilmek için mükemmel derecede yeterli olduğunu (Leech, Barrett ve Morgan, 2005) ve verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010) kanıtlar niteliktedir. Uyarlama çalışmasında toplanan verilerden elde edilen sonuçlara göre ise sosyal yetkinlik alt boyutunun Cronbach Alpha değeri $.94$; içe yönelim problemleri alt boyutunun $.88$ ve dışa yönelim problemleri alt boyutunun $.86$ sonucuna ulaşılmıştır. Cronbach Alpha katsayısına bağlı olarak kontrol listesinin güvenilirliği; $.00 \leq \alpha < .40$ ise güvenilir değil; $.40 \leq \alpha < .60$ ise güvenilirliği oldukça düşük; $.60 \leq \alpha < .80$ oldukça güvenilir ve $.80 \leq \alpha < 1.00$ yüksek derecede güvenilir şeklinde yorumlanabilmektedir (Kalaycı,

2010). Bu çalışmanın sonucunda ulaşılan bu değerlerin yüksek olması, aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğunu ve maddelerin birbiriyle tutarlı olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin özgün formunun faktör yapısının Türk çalışma grubunda doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, özellikle başka kültürler için geliştirilmiş ölçme araçlarının uyarlanması için kullanılan bir geçerlik belirleme yöntemidir (Seçer, Halmatov ve Gençdoğan, 2013). LISREL 8.8 programı kullanılarak yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçek orijinalindeki gibi sosyal yetkinlik, içe yönelim ve dışa yönelim olmak üzere üç faktörden oluştuğu ortaya çıkmıştır (Tablo 2). Doğrulayıcı faktör analizinde χ^2 değeri, Sd ile oranlanarak değerlendirmeye alınmaktadır. Bu değer büyük örneklerde, 3 ve daha düşük oran olduğunda mükemmel; 5'e kadar olan oranlar da ise yeterli düzeyde uyum olarak kabul edilmektedir (Sümer, 2000).

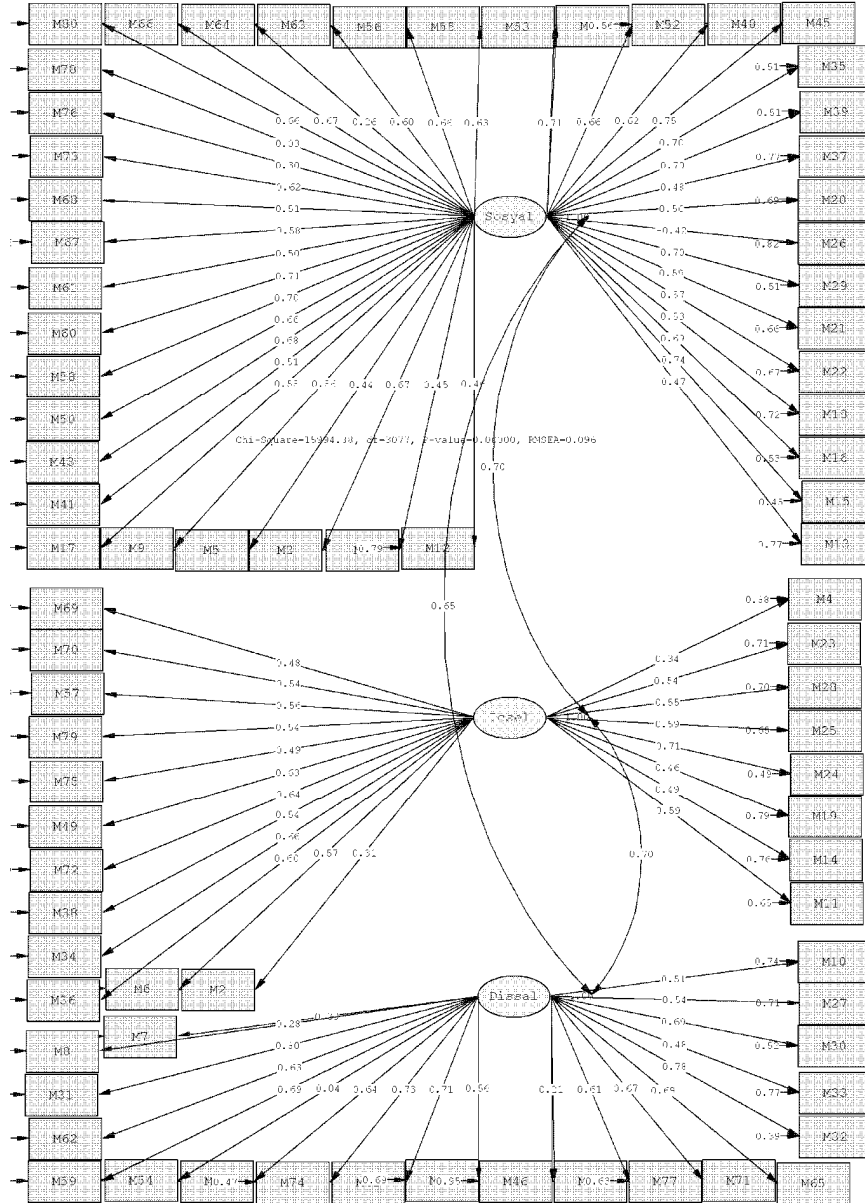
Şekil 1 incelendiğinde gözlemlenen değişkenlerin hata varyanslarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda χ^2 değeri 15994.88, sd ise 3077 olarak bulunmuş ve χ^2/Sd $15994.88/3077=5.1$ olarak hesaplanmış ve yeterli düzeyde uyum gösterdiği söylenebilmektedir. RMSEA, merkezi olmayan χ^2 dağılımında, popülasyon kovaryanslarını belirlemek amacıyla kullanılan bir indekstir. Bu indeks 0 ile 1 arasında değer almaktadır ve RMSEA'nın 0 olması mükemmel uyumu (Brown, 2006; Thompson, 2004). RMSEA'nın .08-.10 arasında olması ise vasat uyumu göstermektedir (MacCallum, ve ark., 1996). RMSEA değeri .09 olarak bulunmuştur ve bu değer, yapılan analiz için uyum indeksinin vasat olduğunu ifade etmektedir. NFI ve NNFI değerleri 0 ile 1 arasında değişmektedir ve değer .95 ile 1 arasında mükemmel uyuma karşılık gelmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Thompson, 2004). Yapılan analiz sonuçlarında diğer iyilik uyumlarına bakıldığında; NFI değerinin .92 ve NNFI değerinin .94 olduğu

ve bu değerlerin iyi ve mükemmel uyuma karşılık geldiği söylenmektedir.

Hedef model ve gözlenen veriler arasında oldukça iyi bir uyum, SRMR değerinin .08 ya da daha az olduğu durumlarda elde edilir (Hu ve Bentler, 1999). Analizler sonucunda SRMR değerinin .09 olduğu görülmekte; bu değer vasat uyuma işaret etmekte olduğu söylenebilir. CFI değerinin .90-.95 arasında olması kabul edilebilir bir uyumun göstergesidir (Bentler, 1990). Yapılan analizler sonucunda CFI değerine bakıldığında ise .94 olduğu görülmektedir. Bu değer de iyi uyuma işaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmaya katılan çalışma grubuna SYDD uygulaması sonunda Cronbach Alpha katsayısı .95 bulunmuştur. Ölçekte sosyal yetkinlik 40, içe yönelim problemleri 20 ve dışa yönelim problemleri 20 madde ile ölçülmektedir. Ölçekteki maddelerin faktörlere göre dağılımı ve bu faktörlerin hangi özellikleri kapsadığı Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. SYDD maddelerinin faktörlere göre dağılımı

Alt boyutlar	Maddeler	Özellikler
Sosyal yetkinlik	1, 3, 5, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 26, 29, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 60, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 73, 76, 78, 80	8 olumlu özelliği içeren maddeleri özetler (neşeli, güvenli, sabırlı, bütünlümlü, sakin, prososyal, özerk, işbirlikçi)
İçe yönelim problemleri	2, 4, 6, 11, 14, 19, 23, 24, 25, 28, 34, 36, 38, 49, 57, 69, 70, 72, 75, 79	4 olumsuz özelliği içeren maddeleri özetler (depresif, endişeli, izole, bağımlı)
Dışa yönelim problemleri	7, 8, 10, 27, 30, 31, 32, 33, 40, 42, 44, 46, 47, 54, 59, 62, 65, 71, 74, 77	4 olumsuz özelliği içeren maddeleri özetler (kızgın, saldırgan, bencil ve karşıt gelen)

Şekil 1. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin t değeri sonucu

Kapsam geçerliği konusunda kullanılan Davis tekniği uzman görüşlerini (a) “Uygun” ve (d) “Madde uygun değil” şeklinde beşli derecelendirmektedir. Bu teknikte (a) ve (b) seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı toplam uzman sayısına bölünerek maddeye ilişkin “kapsam geçerlik indeksi” elde edilmektedir ve bu değer istatistiksel bir ölçütle karşılaştırmak yerine .80 değer ölçüt olarak kabul edilmektedir (Yurdugül, 2005). Ölçek maddelerinin karşısında 1-5 arasında derecelendirilmiş skala bulunmaktadır. Bu skalada 1, madde hiç uygun değil; 5, madde çok uygun olarak değerlendirmeye alınmıştır. Bu araştırmada alan uzmanlarından elde edilen derecelendirme sonuçları değerlendirildiğinde kapsam geçerlik indeksinin .90 olduğu görülmüştür.

Sonuçlar

Bu araştırmada doğrulayıcı faktör analizine göre Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin orijinal yapısına uygun olarak altılı likert tipi 80 maddeden oluştuduğ; sosyal yetkinlik, içe yönelim problemleri ve dışa yönelim problemleri olmak üzere üç alt boyuttan oluşan bir yapı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin Türk çocuklar için yeterli geçerlik, güvenilirlik ve tutarlılık göstergelerine sahip bir ölçme aracı olduğu ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Ölçeklerin kullanıldıkları her bir araştırma, o ölçeğin geçerliği ile ilgili bilgiyi arttırmaktadır. Bu nedenle geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına takip eden aşamalarda devam edilmesi, sosyal yetkinliğin kazanılması sürecinin farklı yapıları hakkında bilgi edinilmesini ve davranış problemlerine ilişkin farklı yapıların nasıl işlediklerinin görülmelerini sağlayacaktır. Bu doğrultuda Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin Türk çocuklarının sosyal yetkinlik düzeylerini belirlemede ve davranışlarını değerlendirmede kullanılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Adams, J. L. (2008). *Preschool aggression within the social context: a study of families, teachers, and the classroom environment*. Unpublished Doctoral Dissertation. Florida State University: College of Education, Florida, USA.
- Blankemeyer, M., Flannery, D. J., & Vazsonyi, A. T. (2002). The role of aggression and social competence in children's perceptions of the child-teacher relationship. *Psychology in the Schools, 39*(3), 293-304.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indices in structural models. *Psychological Bulletin, 107*, 238-246.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, NY: Guilford Publications.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(2), 133-151.
- Caverly, S. L. (2006). *The contribution of siblings to children's social competence*. Unpublished Doctoral Dissertation, George Mason University, Fairfax, Virginia.
- Chen, Q., & Jiang, Y. (2002). Social competence and behavior problems in Chinese preschoolers. *Early Education and Development, 13*(2), 171-186.
- Christianson, E. N. (2013). *Program evaluation of behavior management training for preschool teachers: Child outcomes*. Unpublished a Specialist Project, Western Kentucky University, Kentucky. 1 Kasım 2015 tarihinde <http://digitalcommons.wku.edu/theses/1305> adresinden alınmıştır.
- Çiftci Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 63-74.
- Diener, M. L. & Kim, D. (2004). Maternal and child predictors of preschool children's social competence. *Applied Developmental Psychology*, 25, 3-24.
- Dumas, J. E., Martinez, A., & LaFreniere, P. J. (1998). The Spanish version of the Social Competence and Behavior Evaluation (SCBE)-Preschool edition: Translation and field testing. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 20(2), 255-269.
- Fossum, S., Mørch, W. T., Handegård, B. H., & Drugli, M. B. (2007). Childhood disruptive behaviors and family functioning in clinically referred children: Are girls different from boys? *Scandinavian Journal of Psychology*, 48(5), 375-382.
- Galindo, C., & Fuller, B. (2010). The social competence of Latino kindergartners and growth in mathematical understanding. *Developmental Psychology*, 46(3), 579-592.
- Gutermuth Anthony, L., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development*, 14, 133-154.
- Hammes, P. S., Crepaldi, M. A., & Bigras, M. (2012). Family functioning and socioaffective competencies of children in the beginning of schooling. *The Spanish Journal of Psychology*, 15(01), 124-131.
- Harrist, A. W., & Bradley, K. D. (2003). "You can't say you can't play": intervening in the process of social exclusion in the kindergarten classroom. *Early Childhood Research Quarterly*, 18, 185-205.

- Hoglund, W. L., & Leadbeater, B. J. (2004). The effects of family, school, and classroom ecologies on changes in children's social competence and emotional and behavioral problems in first grade. *Developmental Psychology, 40*(4), 533-544.
- Horowitz, L. (2005). *Conflict resolution and development of communication competence in preschool boys with language impairment*. Unpublished Doctoral Dissertation. Karolinska Institutet, Stockholm, Sweden.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling, 6*(1), 1-55.
- Jun, H., Shin, H., Kim, H., & Min, S. (2011). Social competence education program for multicultural families' children in Korea. *EDULEARN11 Proceedings, 2335-2342*.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: BRC Matbaacılık.
- Kranželić, V., & Bašić, J. (2008). Socijalna Kompetencija I Ponašanje Djece Predškolske Dobi Kao Osnova Prevencijskim Programima-Razlike Po Spolu. *Kriminologija i Socijalna Integracija, 16*(2), 1-14.
- Ladd, G. W. (1999). *Peer relationships and social competence during early and middle childhood*. *Annual Review of Psychology, 50*, 333-359.
- LaFreniere, P. J., & Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological Assessment, 8*(4), 369-377.
- Lau, M. W. C. (2001). Kindergarten teachers' rating of children's social competence and strategies they use to guide appropriate behaviour. *New Horizons in Education, 44*, 77-89.

- Leech, N. L., Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation* (2nd edition). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Lobo, Y. B., & Winsler, A. (2006). The effects of a creative dance and movement program on the social competence of Head Start preschoolers. *Social Development, 15*(3), 501-519.
- MacCallum, R. C., Browne, M. W., & Sugawara, H. M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological Methods, 1*, 130-149.
- Mahoney, A. J. (2010). *Aggression in preschool and predictions of peer reactions; How do children expect their peers to feel in response to their behaviors?* Unpublished Master's Thesis. George Mason University, Fairfax, Virginia.
- McDowell, D. J. (2005). Parental control and affect as predictors of children's display rule use and social competence with peers. *Social Development, 14*(3), 440-457.
- Montirosso, R., Frigerio, A., Molteni, M., Cozzi, P., Pastore, V., Borgatti, R., & LaFreniere, P. (2007). Competenza sociale e profilo comportamentale. Un contributo alla validazione Italiana del Social Competence and Behavior Evaluation (SCBE). *Psicologia clinica dello sviluppo, 3*, 477-500.
- Neuman, L. W. (2007). *Basics of social research: Qualitative and quantitative approaches* (2nd ed.). Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Perren, S. (2000). *Kindergarten children involved in bullying: social behaviour, peer relationships, and social status*. Unpublished doctoral dissertation, Universität Bern, Philosophisch-historischen Fakultät, Bern, Switzerland. http://www.stub.unibe.ch/download/eldiss/00perren_s.pdf adresinden 26.11.2008 tarihinde alınmıştır.
- Rubin, K. H., & Rose-Krasnor, L. (1992). Interpersonal problem-solving and social competence in children. V. B. Van Hasselt and M. Hersen (Ed.), *Handbook of social*

development: A lifespan perspective (pp. 1-59). New York, NY: Plenum.

- Seçer, İ., Halmatov, S., & Gençdoğan, B. (2013). Duygusal Tepkisellik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlik ve geçerlilik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 82.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şen, M. (2009). *3-6 yaş grubu çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ştefan, C. A., & Miclea, M. (2013). Effects of a multifocused prevention program on preschool children's competencies and behavior problems. *Psychology in the Schools*, 50(4), 382-402.
- Thompson, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Uysal, H. (2011). *Okul öncesi dönemde görülen akran zorbalığının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vaughn, B. E., Vollenweider, M., Bost, K. K., Azria-Evans, M. R. & Snider, J. B. (2003). Negative interactions and social competence for preschool children in two samples: Reconsidering the interpretation of aggressive behavior for young children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(3), 245-278.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *XIV. Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 28, 30.
- Waters, E., & Sroufe, L. A. (1983). Social competence as a developmental construct. *Developmental Review*, 3, 79-97.

- Webster-Stratton, C., Reid, M. J., & Hammond, M. (2001). Preventing conduct problems, promoting social competence: A parent and teacher training partnership in Head Start. *Journal of Clinical Child Psychology, 30*(3), 283-302.
- Zupančič, M., Gril, A., & Kavčič, T. (2000). *The Slovenian version of the Social Competence and Behavior Evaluation Scale-Preschool Edition (OLSP): The second preliminary validation.*

The Adaptation of Social Competence and Behavioral Evaluation Scale into Turkish[†]

Hatice Uysal* & Berrin Akman

Ömer Halisdemir University, Turkey
Hacettepe University, Turkey

Received: 05.04.2016 - Revised: 27.10.2016 - Accepted: 31.10.2016

Citation: Uysal, H. and Akman, B. (2016). The Adaptation of Social Competence and Behavioral Evaluation Scale into Turkish. *Amasya Education Journal, 5(2), 419-446.*

Summary

Problem Statement: According to the studies, aggressiveness and bullying among children in preschool period is the most commonly encountered problem and it is emphasized that it is becoming greater. Social competence is seen as a factor for displaying this kind of behavioral problem. Teachers must be aware how they use prevention and intervention programs effectively at first. By the help of this research, we believe that it contributes to national and international literature about understanding the changes in the cause and time of adjustment disorders among preschool children.

Purpose of the Study: This research was intended to make adaptation of Social Competence and Behavior Evaluation Scale into Turkish developed by La Freniere and Dumas.

Method(s): Participants were reached by using snowball-sampling method. The sample consists of 457 children attending to state and private preschools in Ankara, Antalya and Sinop. The original scale was occurred 80 items, six-point Likert-type and three factors

* Corresponding author: Phone.: +90 388 2254410, E-mail: huysal@ohu.edu.tr

[†] This study was produced from the first author's doctoral dissertation.

ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.93567

(internalizing problems, externalizing problems, social competence). The adaptation process of original form was first translated into Turkish by three independent translators who are native speakers of English working in the field of education. In the second stage, scale was translated into Turkish by three other independent translators. Later, the Turkish version presented to the views of six experts including five early childhood education specialists and a measurement specialist. For the understandability of items, the comments of three preschool teachers were taken.

Findings and Discussions: This scale was presented to maintain the original structure with validity and reliability studies of Turkish form. Internalizing problems was .88, externalizing problems .86, social competence was .94. Each subscale was calculated by Cronbach's Alpha coefficient. When considered the item-total correlations, it was understood the scale indicated a good discriminative. Because of obtained confirmatory factor analysis that applies to construct validity, established model like RMSEA, AGFI, NFI, GFI and CFI to verify compliance index has shown that it has a sufficient level of alignment.

Conclusions and Recommendations: In this study, confirmatory factor analysis revealed in accordance with original structure that the Social Competence and Behavior Evaluation Scale consist of six-point Likert-type 80 items. The scale showed that the structure consists of three dimensions including social competence, internalized problems and externalized problems. Social Competence and Behavior Evaluation Scale has emerged as a measuring tool with the validity, reliability and consistency of indicators sufficient for Turkish children. Social Competence and Behavior Evaluation Scale is used to evaluate and determine the behavior of the Turkish children's social competence level.

Keywords: Social Competence, Behavior Evaluation, Internalizing, Externalizing